

Tempo Doeloe, vroegere tijd, is een korte beschrijving door Gerrit van Faassen van het "Indië-leven" van enkele veteranen. In dit verhaal staat Willem Ensing centraal. Hij zat als jongen tijdens de Tweede Wereldoorlog drie jaar in Japanse concentratiekampen. Dit is deel 1 van zijn verhaal.

Willem Ensing werd op 7 maart 1928 geboren in Magelang in Nederlands Oost-Indië. Hij zat in de zevende klas van de lagere school toen de Japanners Indië onder de voet liepen. Een beroerde tijd wachtte hem. Zijn vader raakte in krijgsgevangenschap en de rest van het gezin, moeder en vijf kinderen, moest van de bezetters naar een ander stadsdeel verhuizen. Alle Europeanen werden in een steeds kleiner stadsdeel geconcentreerd. Tenslotte werd het gezin, zonder vader, ondergebracht in een concentratiekamp in Ambarawa. De jongens mochten aanvankelijk bij hun moeder blijven, maar dat duurde niet zo lang. Zij werden naar speciale mannen- en jongenskampen overgebracht en moesten zich maar zien te redden. Willem Ensing kwam met een broer in Kamp 8 terecht, waar hard gewerkt moest worden. Tuinen schoonhouden, maar ook erop uit om spoorwagens met suiker en zout leeg te halen en om bomen te kappen op rubber- en koffieplantages. Te zwaar werk voor een jongen van een jaar of veertien, die bovendien te weinig voedsel kreeg. Wat diepe indruk op hem heeft gemaakt was het in de nacht leeghalen van een geblindeerde trein vol met vrouwen en kinderen. Deze passagiers hadden er al enkele dagen in gezeten, in de tropische hitte zonder voldoende sanitaire voorzieningen. Een afgrijselijke stank sloeg de jongens tegemoet. Uitgehongerde, lijkleke vrouwen zaten in hun eigen uitwerpselen en hadden maar één vraag, "Hoe is het eten hier?" Volgens Ensing een aanblik om nooit te vergeten. "Wat mij ook uit dat kamp is bijgebleven is een beenamputatie. Er moest van een man een been worden afgezet zonder dat hij verdoofd werd. Het geschreeuw ging je door merg en been", aldus Ensing. Lang heeft hij niet in dat kamp gezeten. Hij werd 'overgeplaatst' naar Bandung, een bergdorpje ongeveer tien kilometer verderop. Dat was een echt werkkamp. De jongens, die waren ondergebracht in '60-persoons vakantiebungalows', moesten groenten verbouwen. Daartoe dienden eerst de rijstvelden bouwrijp te worden gemaakt met de patjol(hak) en moest alle alang-alang (hoog rietgras), tot een halve meter diep, verwijderd worden. De Japanners stonden er met de meetlat bij en wie niet diep genoeg was gegaan kreeg er flink van langs. (Wordt vervolgd)